

CONTRIBUȚIA LIRICĂ NEBALADESCĂ A CERCULUI LITERAR

1. Lirica erotică și elegiacă a lui Radu Stanca

În afară de balade și versuri amoroase trubadurești, subsumabile aceluiași univers imagistic, Radu Stanca e autorul unei remarcabile lirici erotice. Ea e eminesciană sub mai multe raporturi: întâi, pentru că are un ton elegiac asemănător, tras printr-o fină țevărie curățitoare de impurități în melosul liedului. Poetul cântă îndeobște urmele sufletești dureroase ale iubirii. Nu sunt rezultatul neînțelegerii, ca la Eminescu, dar au drept origine tot accidente sentimentale. Unul e pur și simplu stingerea farmecului care-i înlănțuia pe amanți, ca în *Aură tragică*¹, unde ultima strofă, eliberându-se de ecourile din *Lenore*, atinge acea muzică melancolică fără pereche: „În primele zile ale dragostei noastre/ Privirile tale erau mai albastre,/ Pe buze-ți ardea floarea râsului pură/ Și toată erai numai soare și bură./ Azi în locul cununii de-argint magică/ Porți tainic pe creștet, sus, aura tragică“.

Alteori e vorba de rănille psihice nevindecabile, la care duce despărțirea: „Ca niște ghimpi vom scoate treptat din amândoi/

---

¹ Radu Stanca: *Aură tragică*, în *Cina cea de dragoste, Versuri*, op. cit. Iată și strofele cu vădite ecouri din *Lenore*: „O umbră uriașă prin neguri s-apropie,/ Fantastica umbră de ghiță a popii e,/ A popii ce vine din neagra genune/ Sub semnul înfrângerii să ne cunune./ Noi stăm fără vlagă și plini de supunere/ Când el își rostește drăceasca lui spunere.// Stafii ce-și mușcă sălbatică gleznele/ Scot țipete, gem și se-alungă cu beznele“ etc.

Aducerile-aminte și vom privi la chipul/ Iubirii care cade șovăitor în noi/ Cum dintr-un țarm de stâncă-ntr-un golf adânc nisipul“. (*Despărțire*)². Adesea, gândul dispariției apropiate, prezent în mintea poetului bolnav: „La început tu vei veni la mine/ La țintirim în fiecare zi,/ Pe urmă tot mai rar și pân-la urmă/ N-o să mai vii deloc... n-o să mai vii...“ (*Revedere*)³. Așadar senzația precarității atașamentului amoros, insinuându-se veninos în raporturile dintre iubiți.

Ca Eminescu, Radu Stanca gustă voluptatea erotică supremă într-o dulce somnolență: Iubita e o „salcie plângătoare“ și poetul, o apă leneșă care se lasă mângâiată de crengile înfrunzite aplecate asupra undelor: „Culcat sub ea îi leagăn în tăcere/ Cosițele și brațele pletoase/ Pe gura ei ce valul mi-l căutase/ Pun gura mea de ape în cădere.// Împotmolit în mълuri mari și grele/ șoptind în scoici abia întredeschise,/ La rădăcina ei, muncit de vise,/ Sap noaptea scorburi: patimile mele“. (*Peisaj*)⁴.

Înrudită cu această pasivitate amoroasă eminesciană e și lăsarea inițiativei erotice pe seama partenerei. Într-una din cele mai frumoase poezii de dragoste ale lui Radu Stanca, *Doti*, cuvântul iubitei adoptă tonul imperios al Cezarei: „Dă-mi la o parte vълul și privește!/ Ești primul muritor care mă vezi,/ Te-ai furișat în templul meu hoțește/ Și-acum, ajuns aici, cunoști și crezi“⁵.

Radu Stanca nu este însă, ca Eminescu, o victimă a iubirii. De aceea el cântă în multe rânduri împlinirea ei. Cu cadențe eminesciene, la antipodul dezolării din *Vânturile*, *valurile*, dragostea e celebrată ca marea, singura certitudine a existenței: „Lucrurile lumii acesteia/ Sunt bătute de vânturi ca trestia./ Numai dragostea noastră stă dreaptă/ În bătaia vântului și aș-

² Radu Stanca: *Despărțire*, ibid.

³ Radu Stanca: *Revedere*, ibid.

⁴ Radu Stanca: *Peisaj*, ibid. Gustul somnului fericit, sub vraja dragostei, duce câteodată la imagini ciudate, cum e aceea din *Câinele*: „Întinde-mi-te, caldă, la picioare!/ În jilțul ăsta strâmb și zdrențaros/ Vreau să adorm, păzit cu-nverșunare/ De tine, câinele meu credincios...“

⁵ Radu Stanca: *Doti*, în *Versuri*, op. cit.

teaptă.// (...) Nici un val nu-i abate privirile,/ Nici un sunet la
cârmă rotirile,/ Printre pâclele moi ce se scutură/ Numai părul
de aur îi flutură.// (...) Și acum iat-o în limpede curgere,/ Lu-
necând prin vâltori, printre fulgere,/ Neatinsă, înaltă imagină/
Pe când toate în jur sunt paragină...“ (*Argonautică*)⁶.

Chiar și în ipostaza elegiacă, lirica de dragoste a lui Radu
Stanca nu conține nici un resentiment. În opoziție cu *Îndureratul eros*⁷, pe care Beniuc l-a scris, tot sub steaua eminesciană,
dar plin de ranchiună, sună nobil și generos strofe ca: „Prin
urmare nu mă mai iubești!/ Nu mai vrei comori înflăcărare,/ Vrei de-acum comori adevărate/ Fapte nu himere și povești.//
(...) Și cu toate astea am să-ți port/ O frumoasă-aducere
aminte/ Printre zeci și sute de morminte / Număr azi cu tine
înc-un mort...“ (*Epigramă*)⁸. În versurile elegiace de iubire, se
aud uneori, la Radu Stanca, sfârșeli bacoviene, cu o teatralitate
însă domolită: „Nu mă-ntreba nimic în toamna asta/ Nici cât e
ceasul, nici ce gânduri am,/ Mai bine lasă-mă să-nchid fereas-
tra, / să nu văd frunzele cum cad din ram.// Fă focul și preum-
blă-te prin casă/ Fără să spui nimic, nici un cuvânt.../ Vreau să
mă simt la tine ca acasă/ Să nu simt frunzele cum zboară-n
vânt...// Ferește-mă în preajma ta, de vasta/ Urgie-a toamnei
care băntuie.../ Și nu mă întreba în noaptea asta/ De ce mă
însăpăimântă frunzele...“ (*Frunzele*)⁹.

Fără să recurgă la măștile „Lamentațiilor“ baladești, Radu
Stanca e și un poet elegiac, nu numai cu motivații erotice.
Plânge astfel direct opera devoratoare a timpului (*Cupa, Anti-
nomie, Anacronism romantic, Post-scriptum*)¹⁰ sau dă glas pur
și simplu presentimentului morții (*Alter-ego, Silentium nocturn,
Finister, Invocație*)¹¹. Și aici reținerea nobilă în exprimarea

⁶ Radu Stanca: *Argonautică*, în *Cina cea de dragoste. Versuri*, op. cit.

⁷ Mihai Beniuc: *Îndureratul eros*, în *Cântece de pierzanie*, col. „Abe-
cedar“, Miron Neagu, Sighișoara, 1938.

⁸ Radu Stanca: *Epigramă*, în *Ars doloris, Versuri*, op. cit.

⁹ Radu Stanca: *Frunzele*, în *Cina cea de dragoste, Versuri*, op. cit.

¹⁰ Radu Stanca: *Versuri*, op. cit.

¹¹ Radu Stanca: *ibid.*

măhnirii amintește pe cântărețul *Luceafărului*: „Iată-ntrebarea care-mi rupe tăcerile:/ Dacă mor, scap de toate durerile? // Dacă trec Styxul, apa morților, umbrelor,/ Capăt uitarea ta, demon al umbrelor?“ (*Finister*)¹².

Eminesciană e în sfârșit, la Radu Stanca, o simplitate suverană a discursului poetic, care se leapădă de orice podoabe și își pune toată încrederea în autenticitatea și intensitatea sentimentelor exprimate. Altfel decât în versurile sale trubadurești, „jucate“, aici Radu Stanca e un admirabil poet liric, în accepția strictă a cuvântului. Iar curajul de a fi strict atât, într-o epocă de ermetism verbal, îl singularizează și-i vedește vocația.

2. Proteismul poetic al lui Ștefan Aug. Doinaș

Pe lângă balade, o operă lirică impresionantă prin amploare, substanță și varietate, *Cercul Literar* i-o datorește lui Ștefan Aug. Doinaș. Vladimir Streinu l-a remarcat întâi pentru o poezie de dragoste, *Astăzi ne despărțim*. Peste douăzeci de ani, când autorul a tipărit-o în volum¹³, criticul își mai amintea ce impresie puternică făcuse asupra sa, la lectură. „Era (...) o poezie de șoapte lirice învăluitoare, de o simplitate savantă, de acel farmec imprecizabil pe care îl emite întotdeauna acordul între cuvântul necesar, ritmul lunecător și imaginea nouă. De mult timp situația erotică nu se mai rostise în poezia tinerilor cu atâta măsură exactă de sinceritate și artificiu, cu atâta sinceritate a artificiei și atât artificiu al sincerității“¹⁴.

În tinerețe, Doinaș a scris și alte versuri de aceeași natură. Le găsim adunate parțial în culegerea retrospectivă din 1972, sub titlul *Cântece de dragoste*¹⁵. Unele, înrudite ca motiv sentimental cu *Astăzi ne despărțim*, deschideau volumul *Alfabet*

¹² Radu Stanca: *Finister*, ibid.

¹³ Ștefan Aug. Doinaș: *Astăzi ne despărțim*, în *Versuri*, op. cit.

¹⁴ Vladimir Streinu: *Ștefan Aug. Doinaș, Un neoclasic printre moderni*, în *Pagini de critică...*, op. cit.

¹⁵ Ștefan Aug. Doinaș: *Cântece de dragoste*, în *Versuri*, op. cit.